

Damir Vandelić o Fondu i perspektivama obnove: Požalio sam više puta, ali pristao sam voditi Fond upravo zato da ne bismo svjedočili kriminalu...

[Davorka Blažević](#) • 14/08/2021 u 22:30 • Sviđa mi se

Bilo je rano jutro, 6 sati i 24 minute, 22. ožujka 2020. Zagreb i šire područje zagrebačke regije pogodio je snažan potres magnitude 5,5 po Richteru koji je za sobom ostavio katastrofalne posljedice, ali iznad svega odnio je jedan mladi ljudski život. Nakon toga podmuklog udara iz utrobe zemlje, nanizalo se na stotinu manjih, slabijeg intenziteta. No, Zagreb se u svojoj nesreći nije ni snašao, kamoli da je svoje rane previo, a još je veća i kudikamo teža nesreća 29. prosinca 2020. pogodila Baniju koja se zatresla na čak 6,2 stupnja po Richteru, s epicentrom kod Petrinje. Banijski potres odnio je čak sedam ljudskih života, pet u Majskim Poljanama, jednu u Žažini i jednu u Petrinji, materijalne štete koje je prouzročio goleme su, a na tisuće ljudi ostalo je bez krova nad glavom. Obnova zapravo nije ni počela...

Vrijeme leti, **Banija** se bliži prvoj godišnjici potresne katastrofe, a **Zagreb** broji 17 mjeseci od potmulog drhtanja tla koje je u hipu građane istjeralo na ulice. I gdje smo danas, toliko vremena poslije razornog potresa, što je država poduzela na sanaciji i obnovi uništenih domova, na zbrinjavanju ljudi koji su za samo nekoliko sekundi ostali bez svoga krova nad glavom, neki i bez svega što su imali i godinama stjecali? Što rade nadležne institucije, ministarstva, Fond za obnovu, zašto se još nitko nije vratio u svoju kuću, u svoj stan, zbog čega toliko mjeseci poslije potresa još govorimo o administrativnim zaprekama i prikupljanju dokumentacije, podnošenju zahtjeva građana za obnovu? Mora li u ovoj zemlji koja nikad nije "padala" na zakone, iako se u njih kune, čak i goli život žrtva formalnosti?

O svemu tome pitali smo ravnatelja **Fonda za obnovu** Grada Zagreba, Zagrebačke, Krapinsko-zagorske i Karlovačke županije, **Damira Vandelića**. Kako to da baš nijedna stambena jedinica još nije obnovljena, pa čak ni one s relativno manjim oštećenjima, a poslije 17 mjeseci od potresa uklonjena su tek tri objekta? Što se, zaboga, treba poduzeti da se napokon proces obnove pokrene i doslovno, i da se održavanje statusa quo prestane pravdati administrativnim zaprekama i obavezama, pitali smo **Vandelića**.

Do danas nije započela nijedna organizirana obnova...

I dobili objašnjenje koje se poziva na članke zakona (tako tipično za sve hrvatske institucije koje uvijek radije govore o propisanoj proceduri, negoli o stvarno poduzetim aktivnostima !), pa u tom smislu navode kako **Zakon o obnovi** definira područja odgovornosti za privatne zgrade. I to na način da građani podnose zahtjeve **Ministarstvu prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine** koje donosi odluke o uklanjanju zgrada, obnovi zgrada ili o isplati novčane naknade, a u slučaju nedostataka u prijavi građana, od **Fonda za obnovu** ili **Središnjeg državnog ureda** putem privremenih odluka ili zaključaka, traži utvrđenje bruto površine ili ocjene konstrukcije.

Temeljem odluke, uklanjanje zgrada ili obnovu provodi **Fond za obnovu** za višestambene zgrade, poslovno-stambene zgrade, a za obiteljske kuće u području gdje nije proglašena katastrofa, a **Središnji državni ured za stambeno zbrinjavanje za obiteljske kuće u području gdje je proglašena katastrofa**, dakle u Sisačko-moslavačkoj županiji.

A nije baš da se ništa nije počelo raditi na obnovi i sanaciji, uvjeravaju nas iz **Fonda**. Naime, građani su sami započeli obnovu manjeg dijela zgrada (samoobnova, prema Zakonu o obnovi, čl. 40, t.2). **Ministarstvo** je zaprimilo oko **331 zahtjev za obnovu višestambenih ili poslovno-stambenih zgrada i 111 zahtjeva za obnovu obiteljskih kuća**. No, to su tek zahtjevi...

Do danas, potvrdit će Vandelić, nije započeta niti jedna organizirana (putem Fonda ili Sred. državnog ureda, Zakon o obnovi čl. 40, t.1) **obnova privatnih višestambenih, poslovno-stambenih zgrada ili obiteljskih kuća prema Zakonu o obnovi, odnosno, nije donesena niti jedna odluka o obnovi za te zgrade (!?)**

–**Fond** je, uz isplatu **666 novčanih naknada** u iznosu **34,297,592.71 kuna** zaprimio samo **21 odluku o uklanjanju obiteljskih kuća**, od čega su **tri uklonjene**, a za **17 je izabran izvoditelj radova**, no ne možemo ugovoriti ostale sudionike jer maksimalna cijena radova propisana Programom mjera nije prihvatljiva na tržištu, primjerice maksimalan iznos od 41,64 kn za operativnog koordinatora kod uklanjanja zgrade na adresi Rebar 52b, Zagreb. Na prve tri kuće- napominje Vandelić- da se nešto pokrene, smo tražili donacije za usluge operativne koordinatora i stručnog nadzora, ali donacije ne mogu biti rješenje za dalji sustavan rad na organiziranoj obnovi. **Hitno treba izmijeniti Program mjera na što upozoravamo Ministarstvo, Vladu, Upravno vijeće i javnost** (izvješća Fonda, TV emisije) **preko 4 mjeseca**. **Fond za obnovu** je napravio analizu cijena na tržištu i poslao **Ministarstvu** prijedlog novih cijena kako bi se riješio ovaj problem- ističe.

Što se same obnove tiče, upozorit će, **ugovaranje izvođača radova i stručnog nadzora prema Zakonu o obnovi nije moguće**, odnosno, **prije toga Vlada RH mora donijeti Drugi program mjera koji će sve to propisati**. Nadležno **Ministarstvo** osnovalo je početkom lipnja **radnu skupinu za izradu Drugog programa mjera**, čeka se konačni prijedlog.

Naime, objasniti će ovu administrativno-pravnu začkoljicu u **Fondu**, članak 12. Zakona o obnovi, točka 4 kaže: “(4) Sljedeći programi mjera sadrže kriterije za odabir izvođača radova, stručnog nadzora, razradu sadržaja završnog izvješća nadzornog inženjera i druge mjere potrebne za provedbu ovoga Zakona.”

-Kako taj “sljedeći” program mjera još nije donesen i nije definirao te kriterije za odabir izvođača radova i stručnog nadzora, ne mogu se niti raspisivati natječaji niti ugovarati stručni nadzor i izvođači radova u obnovi. Da će to postati prepreka, upozoravao sam od prosinca i na sjednicama **Vlade**, na sjednicama **Upravnog vijeća** i na press konferencijama Fonda za obnovu- napominje **Vandelić**. **Fond** je, kaže, od početka mišljenja da su se ti kriteriji trebali i mogli jednostavno definirati u ožujku prema definiciji iz Zakonu o građenju, a eventualno nadopunjavati u sljedećim izmjenama Programa mjera. Smatramo da nema nekih posebnih kriterija izvan postojeće regulative za stručni nadzor ili izvođenje radova koje treba propisivati i da je ovaj zastoj nepotreban- tvrdi ravnatelj **Fonda**.

Potres u petrinji (foto Zaklada Solidarna)

Samo 40 ljudi provodi obnovu oko 2 tisuće zgrada za koje sklapa oko 8300 ugovora!

Zgrade koje uklanja Fond za obnovu se uklanjaju sukladno **Zakonu o gradnji** (opet, jer nema Drugog programa mjera), a uklanjanja pod ingerencijom **Stožera** su prema **Zakonu o civilnoj zaštiti** ili, manjim dijelom, prema **Zakonu o građevinskoj inspekciji**. Procesi, odluke i provođenje, u te tri situacije nisu isti ni s aspekta dokumentacije, odluka, natječaja i ugovaranja- veli **Damir Vandelić**, na što se građanima koji čekaju na početak obnove vjerojatno diže kosa na glavi.

Poznato je da je **Fond nadležan za obnovu oko 6500 objekata**. A kod ovakve preadministriranosti i raspršenosti na više nadležnih institucija, pravo je pitanje kad će se uopće odluke o obnovi početi operacionalizirati, a devastirane kuće sanirati i rekonstruirati.

Vandelić na to pitanje ponavlja kako zahtjeve građana zaprima i obrađuje **Ministarstvo graditeljstva** koje donosi odluke o obnovi i upućuje ih **Fondu** (ili **Središnjem uredu** ako je riječ o obiteljskim kućama u **Sisačko-moslavačkoj županiji**) na provedbu.

–**Fond** je dosad **dobio 51 odluku i 636 rješenja o isplati novčane pomoći** te je praktično realizirao 97,4 posto odluka i rješenja (669 od 687 završeno, 18 u tijeku). Za 10-tak dana ćemo biti na 100 posto izvršenja, ako ne dođu nove odluke.

U evidenciji **Ministarstva** spominje se 40 odluka od ukupno **izdanih akata 368** (Rješenja o obustavi, privremene odluke kao dio upravnog postupka i nije pokretanje obnove). Mi smo primili 51 odluku, pa je nešto krivo u njihovoj evidenciji- navodi, dodajući da je na **Ministarstvu** da izda odluke, a na **Fondu i Središnjem državnom uredu** je da ih provede, a tu su, veli, tri bitne prepreke očekivanom ubrzanju obnove.

–**Vlada** treba, na prijedlog **Ministarstva**, **izmjenom Programa mjera propisati kriterije za odabir izvođača radova, stručnog nadzora**, razradu sadržaja završnog izvješća nadzornog inženjera.

Vlada treba, na prijedlog **Ministarstva**, **izmjenom Programa mjera izmijeniti cijene** na način da se cijene sudionika u obnovi na malim zgradama usklađuju s tržišnim cijenama.

Fond za obnovu, pak, **treba odobrenje Ministarstva uprave** (prvi zahtjev je poslan u veljači 2021.) **za zapošljavanje inženjera građevine i arhitekture te specijalista javne nabave** budući odbijaju dati suglasnosti za daljnji prelazak državnih službenika iz drugih Ministarstava u Fond. Da se ubrzo donesu odluke po zahtjevima koji su sada u Ministarstvu, nije realno očekivati jer **samo 40 ljudi provodi obnovu oko 2.000 zgrada za koje sklapa oko 8.300 ugovora. Središnji državni ured ima preko 100 zaposlenih iako niti to nije dovoljan broj za očekivani tijek obnove.**

U **Fondu** nemaju informacije o broju građana koji su prihvatili dodjelu građevinskog materijala od države za samoobnovu, jer to nije, kako tvrde, u njihovoj ingerenciji. No, **Zahtjeva za novčanu pomoć za konstrukcijsku obnovu** potresom oštećene postojeće zgrade ukupno je **podneseno 331**, a **Zahtjeva za novčanu pomoć umjesto gradnje zamjenske obiteljske kuće trenutno je 111**.

Ukupno je dosad, obavijestili su nas iz Fonda za obnovu, **podneseno 6.575 zahtjeva za obnovu** zgrade ili izgradnju zamjenske obiteljske kuće, dakle, broj zahtjeva za samoobnovu čini tek oko 6 posto ukupno zaprimljenih zahtjeva za obnovu.

“Uska grla” sele od prijave oštećenja, preko odluka o obnovi do provedbe...

Iako je javnost više puta svjedočila nekoj vrsti konflikta na relaciji **Ministarstvo graditeljstva- Fond**, iako je i sam **Vandelić** tvrdio da je u **Ministarstvu “usko grlo”** obnove, sada, pak, kaže kako je netočno da oni (**Fond**) prozivaju **Ministarstvo**, nego samo ukazuju “na probleme u provedbi obnove, odnosno ukazujemo na kritičan put u realizaciji obnove i svako tzv. „usko grlo“. Kao iskusan i profesionalan voditelj projekta, a ja to jesam već 23 godine od svojih 30 godina staža u privatnom sektoru, smatram da treba na to upozoravati te istovremeno nuditi rješenja”- reći će **Vandelić**.

Istodobno ukazuje na to da se „uska grla“ sele. – Prvo je to bila prijava oštećenja i tu je **Fond** za obnovu pomogao **HCPI-u** tako da je organizirao broj 0800-2021 i call centar koji je primio preko 45.000 poziva. Zatim je “usko grlo” bila predaja zahtjeva i **Fond** za obnovu je sa svoje strane angažirao **Pravni fakultet** za 150.000 kn i studente **Pravne klinike** te pribavio 30 tableta za terenski rad. Sada je “usko grlo” **Ministarstvo** koje treba donijeti odluke o obnovi.

Kada **Ministarstvo** ubrza donošenje odluka i ako ih bude stotinama tjedno, što bi trebalo, “uska grla” će biti **Fond za obnovu i Središnji državni ured**– prognozira **Vandelić**.

Spominje i kako su održali edukacije predstavnika suvlasnika, upravitelja zgrada i ovlaštenih inženjera te udruga građana, dali prijedloge izmjena zakona, Programa mjera i Pravilnika, iako sve to nisu obaveze ni uloga Fonda, ali su to činili kako bi pomogli ubrzanju obnove.

Stradalnici u potresu koji su morali napustiti svoje oštećene ili uništene domove, privremeno su stambeno zbrinuti u “režiji” jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, dakle **Grada Zagreba, Zagrebačke, Sisačko-moslavačke, Karlovačke i Krapinsko-zagorske županije**, ovisno o području prebivališta osobe pogođene potresom. A sukladno Zakonu o obnovi, **Fond financira i provodi privremeno stambeno zbrinjavanje** osoba pogođenih potresima, dobavom i montažom privremenih, pokretnih i montažnih objekata, ali su jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave dužne utvrditi osobe kojima je potrebno privremeno stambeno zbrinjavanje, utvrditi redoslijed i prioritete stambenog zbrinjavanja te isto, bez odgode dostaviti Fondu za obnovu- pojašnjava ravnatelj. A slijedom toga, dodaje, temeljem Zakona o javnoj nabavi (Narodne novine broj 120/16), **Fond** provodi postupke nabave objekata za privremeno stambeno zbrinjavanje, te je u tijeku priprema dokumentacije za pokretanje **nabave 54 mobilne kućice** i usluge radova za njihov smještaj.

Potres u Zagrebu (foto N1)

Za obnovu na Baniji nadležan je Središnji ured !

Za obnovu kuća na **Baniji** nadležan je, ističe **Vandelić, Središnji ured**, upravo zato što su oni obnavljali kuće na tom području i nakon **Domovinskog rata**. Stoga su oni i prava adresa za eventualne probleme vlasnika kuća na **Baniji** koje nisu legalizirane zbog, kako tvrdi parlamentarna oporba, kriminalne, nekvalitetne poslijeratne obnove, pa vlasnici nisu htjeli potpisati zapisnike o primopredaji, radi čega se nisu mogli upisati u zemljišne knjige, a bez upisa za njih nema ni obnove.

Svojevremeno je **HDZ**-ov saborski zastupnik **Branko Bačić** ustvrdio kako je spornih objekata koji su se srušili poput lego kockica u potresu, iako su nakon rata obnovljeni, svega 2 posto, čime je zapravo pokušao minimizirati problem, pa i na tom fiktivnom podatku dokazivati nepotrebnost **Istražnog povjerenstva** za poslijeratnu obnovu kojeg je opozicija u **Saboru** predlagala.

No, to je također, kaže **Vandelić**, pitanje za **Središnji državni ured za obnovu i stambeno zbrinjavanje**, jer takvim podacima Fond za obnovu ne raspolaže.

–**Središnji državni ured** nositelj je mjera stambenog zbrinjavanja na potpomognutim područjima i područjima posebne državne skrbi, koji provodi programe obnove u **Domovinskom ratu** oštećenih ili uništenih stambenih jedinica, te kako prema članku 40.a Zakona o obnovi, obnovu, odnosno uklanjanje obiteljskih kuća i gradnju zamjenskih obiteljskih kuća na područjima pogođenim potresom na kojima je proglašena katastrofa (dakle, Sisačko-moslavačka županija).

Ipak, već u samom startu obnove od potresa, **Fond** je, suočen s pokušajem prijevare i perfidnog, kriminalnog profitiranja na ljudskoj nesreći, podnio prijavu nadležnom **Državnom odvjetništvu**. Radilo se, navodno, o pokušaju naplate radova koji nisu izvedeni. Što je s tim slučajem, pitali smo ravnatelja **Fonda**.

–Predmetna prijava je odmah po saznanju, prosljeđena **Općinskom državnom odvjetništvu**, kao nadležnom tijelu, sukladno članku 204. Zakona o kaznenom postupku (Narodne novine br. [152/2008](#), [76/2009](#), [80/2011](#), [91/2012](#), [143/2012](#), [56/2013](#), [145/2013](#), [152/2014](#), [70/2017](#), [126/2019](#), [126/2019](#)), s ciljem sprječavanja svakog pokušaja prevare, pa i onog u pokušaju.

Istovremeno, **Fond** za obnovu je proveo internu istragu i o svim prikupljenim obavijestima od građana, izvijestio **Općinsko državno odvjetništvo u Zagrebu**, u nadopuni prijave.

Druge informacije o predmetu ne možemo dati, jer su sukladno čl. 206 f **Zakona o kaznenom postupku**, izvidi tajni, te bi se davanjem takvih informacija mogli izložiti kaznenom progonu zbog odavanja službene tajne. Slijedom iznijetog, upućujemo Vas da se za druge informacije obratite **Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu**– objašnjava.

Naknadno je, domćeće, utvrđeno više nepravilnosti i ponovno je o svemu obaviješteno nadležno tijelo.

Osnovali smo Samostalnu službu za prevenciju prevara

Fond za obnovu je zato i osnovao svoju **Samostalnu službu za prevenciju prevara**, nastaviti će djelovati preventivno, inicirajući istrage i po prikupljanju dokaza koji daju dovoljno osnove za sumnju u počinjenje kaznenog djela, prijaviti isto **Državnom odvjetništvu**. Daljnji tijek postupka i ishod ovisi o **Državnom odvjetništvu Republike Hrvatske** i **Ministarstvu unutarnjih poslova**, te na to Fond za obnovu nema utjecaja- kaže **Vandelić**.

Ima li, dakle, razloga za sumnju da ćemo i u poslijepotresnoj obnovi svjedočiti kriminalu kakvog smo se nagledali u poslijeratnoj obnovi? Što **Fond** i njegov ravnatelj čine da se to spriječi? Zašto **Fond** češće ne informira javnost o tijeku obnove, ako želi da njegov rad bude transparentan, ili je proces obnove tako usporen da objektivno i nema što novoga reći? Per fin, pitali smo **Damira Vandelića** i dokle će, pod ovakvim okolnostima i uz ovakve rezultate obnove, biti spreman figurirati kao ravnatelj **Fonda**.

-Pristao sam voditi **Fond za obnovu** upravo zato da ne bismo svjedočili kriminalu i na taj način sam i organizirao rad **Fonda**. Fond za obnovu redovito ima konferencije za medije na kojima podnosi mjesečna ili dvomjesečna izvješća o radu (njihova dinamika ovisi o tempu kojim od Ministarstva dobivamo odluke na provedbu), a osim toga, na internetskoj stranici u svakom trenutku se može provjeriti broj zaprimljenih odluka, vrsta odluka, njihov status...

Također, na web stranici **Fonda za obnovu**, detaljno će nas uputiti **Vandelić**, građani i svi zainteresirani mogu pronaći osnovne informacije o **Fondu**, zaposlenima i propisima temeljem kojih **Fond za obnovu** postupa, informacije o planu nabave, provođenju postupaka javne nabave po uslugama, navodeći adrese za koje su usluge ugovorene i uz poveznicu na svu dokumentaciju u prilogu. Također u rubrici Informacije za javnost, Fond za obnovu objavljuje sva redovna izvješća (mjesečna, kvartalna) i ostale dokumente (registar ugovora, narudžbenica, liste novčanih isplate, itd.). Posebnu pažnju posvećujemo dijelu koji se odnosi na praćenje provedbe obnove, gdje zainteresirane osobe mogu pregledati informacije o obnovi po adresi objekta, isplatama naknada šteta, te podatke o podnesenim zahtjevima u **Ministarstvo prostornog uređenja, graditeljstva i državne imovine**, te broju odluka dostavljenih u **Fond za obnovu**– navodi ravnatelj.

Objavljeni su, kaže, i prikazi postupaka koje **Fond** za obnovu provodi i vodiči za obnovu ovisno o području. Naposljetku, **Fond** za obnovu navodi sve kontakte, između ostalog i mail adresu info@fzo.gov.hr, na koju se može uputiti upit bilo koje vrste, a na koje se trudimo promptno odgovarati i postupati...

Na opširnosti i detaljnom uvidu u rad **Fonda**, nemamo prigovora. Možda tek na opterećenost informacija administrativno-zakonodavnom terminologijom koja prosječnom građaninu onemogućava da od šume vidi drveće. Ali, kako vidimo, proces obnove kreće se sporije od puževa koraka. Pa smo, ravnatelja **Fonda** upitali i je li se pokajao što je prihvatio ovako zahtjevan i neugodan posao. Jest da je riječ o obimu posla koji je financijski težak koliko i 20 **Peljeških mostova**, ali most je nedavno spojen, njegova je puna realizacija i funkcionalnost itekako na vidiku, a koliko će **Hrvatskoj**, uz njezine poslovične slabosti, tromost administracije, manjak građevinske operative, lov u mutnom itd., trebati da obnovu nakon potresa privede kraju?

Sasvim iskreno, Vandelić kaže: –Jesam, zažalio sam više puta. No istovremeno, teškoće, promišljanje i nalaženje ispravnih rješenja, oporavak i tvrdoglava upornost u tome da moj rodni grad oporavimo, me beskrajno motiviraju da nastavim dalje.

I drugim zemljama je, kaže, trebalo desetak godina oporavka od ovakvih potresa. **Italija** je 10 godina obnavljala 75.000 kuća i izgradila 17.000 kuća nakon potresa u **Friuli 1976. godine**. **Japanu** je trebalo oko 9 godina da obnovi 121,783 teže i 280,965 srednje oštećenih zgrada nakon potresa 2011. godine.

Hrvatska je siromašnija od ove obje zemlje gledano na **BDP** po stanovniku, ima **BDP** po stanovniku manji 2 puta od **Italije** i 2,7 puta manji od **Japana**. Prema **World Governance Indicators** izvještaju **Svjetske banke**, lošije stojimo i u regulatornoj kvaliteti i korupciji, a imamo i manji udio visokoobrazovane radne snage nego te dvije zemlje. Dakle, moglo bi trajati i duže ako ne riješimo sistemske boljke države- procjenjuje **Damir Vandelić**.

Ipak, stanovnici turskog **Izmir**a koji je stradao u još razornijem potresu u listopadu 2020. navodno će u kolovozu useliti u svoje obnovljene domove...

Tekst je realiziran uz pomoć sredstava iz Projekta poticanja novinarske izvrsnosti 2021. – Agencije za elektroničke medije

